

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ ĮSTATYMO
NR. VIII-1185 1, 2, 3, 5, 11, 15, 21, 22, 23, 25, 32, 42, 46, 48, 51, 53, 56, 58, 59, 63,
65, 68, 70, 72⁹, 72¹⁰, 72¹², 72¹³, 72³⁰, 72³¹, 75, 78, 80, 87, 89, 91, 93, 96 STRAIPSNIŲ,
3 PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 15¹, 15², 21¹, 22¹, 22²,
40¹, 40², 40³, 57¹, 65¹ STRAIPSNIAIS, VIII IR IX SKYRIAIS
ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-21-1445(3); TAIS NR.: 21-23436(4))

2021-12-15 Nr. NV-3285

Vilnius

Projekto rengėjas: Kultūros ministerija.

Projekto tikslas: stiprinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, tiksliai ir efektyviai perkelti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų nuostatas nacionalinę teisę:

1) dėl naudojimosi autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, taikytinomis tam tikroms transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamoms programoms bei retransliuojamoms televizijos ir radijo programoms (Direktyva 789);

2) dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (Direktyva 790).

Teisės akto Projektui parengti kultūros ministro 2019-07-24 įsakymu Nr. 498 iš įvairių suinteresuotų autorių teisių ar gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų ir susijusių sektorių asociacijų atstovų buvo sudaryta darbo grupė, kuriai buvo pavesta iki 2021-03-01 parengti įstatymo projektą Direktyvų nuostatoms į nacionalinę teisę perkelti (Direktyvų nuostatos turėjo būti perkeltos iki 2021-06-07). Neperkėlus Direktyvų laiku, Europos Komisija pradėjo pažeidimo procedūras.

Vėlavimo priežastys: viešosios konsultacijos su sektoriais buvo plataus masto ir itin detalios, diskusijos su nevyriausybinių organizacijų, audiovizualinio, leidybos, bibliotekų sektorių bei valstybės institucijų atstovais užtruko ilgiau nei planuota.

Kultūros ministerija užsakė teisinį ir ekonominį tyrimą „Privalomasis kolektyvinis administravimas: rizikos, privalumai ir alternatyvos“ sektoriaus keliamiems klausimams išnagrinėti. Atsižvelgus į tyrėjų rekomendacijas, patikslintos Projekto nuostatos, skirtos privalomojo kolektyvinio administravimo reguliavimui, aiškiai numatant, kad konkrečiais atvejais yra administruojamos ne pačios turtinės teisės, o atlyginimo arba kompensacijų už tam tikrą kūrinį ar gretutinių teisių objektų naudojimą surinkimo teisės.

Dabartinė situacija:

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas Nr. VIII-1185 (toliau – Įstatymas) nereglamentuoja koordinuojamų naujų sričių: *internetinių transliavimo paslaugų, retransliavimo paslaugų, tiesioginio signalų perdavimo paslaugų*. Įstatymas nenumato teisinio režimo *kūriniais ar kitiems objektams, kuriais nebeprekiuojama*. Nereglamentuoja aptariamų naujų teisinių santykių, susijusių su: 1) *elektroninės spaudos leidėjų teisėmis*; 2) *turinio dalijimosi interneto paslaugų teikėjų* veiksmais, naudojant saugomą turinį; 3) bendroju principu – *autoriaus ar atlikėjo teise į tinkamą ir proporcingą atlygį*; 4) bendrąja autorių ar atlikėjų *teise gauti informaciją* apie pajamas ir atlygį; 5) autorių ar atlikėjų *teise pakeisti sutartį, kai kūrinys nenaudojamas*; 6) autorių ar atlikėjų *teise į alternatyvų ginčų sprendimą* ir kt.

Esmė: Įgyvendinant Direktyvą 789:

- ✓ būtų reguliuojamos naujos paslaugos – *internetinės transliavimo paslaugos, retransliavimo paslaugos, tiesioginis signalų perdavimas*, o šių paslaugų teikėjams nustatomas atskiras teisinis režimas (bus modernizuojamas televizijos ir radijo programų teikimo reglamentavimas, jį pritaikant skaitmeninei aplinkai, palengvinamas teisių įgijimas tokių paslaugų teikimui ir užtikrinamas programų prieinamumas internete tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu lygmeniu).
- ✓ *Internetinėms transliavimo paslaugoms* nustatomas kilmės šalies principas (teises, reikalingas norint įtraukti tam tikras programas į transliuotojo internetines paslaugas, reikės įgyti tik toje valstybėje narėje, kurioje yra pagrindinė transliuojančiosios organizacijos buveinė, o ne visose ES valstybėse narėse, kuriose transliuotojas nori programas padaryti prieinamas).
- ✓ *Tiesioginio signalų perdavimo* paslaugų teikimo režimas padės užtikrinti, kad teisių turėtojams būtų tinkamai atlyginama tais atvejais, kai jų kūriniai naudojami programose, transliuojamose tiesioginio signalų perdavimo per signalų skleidėjų būdu.

Įgyvendinant Direktyvą 790:

- ✓ Įstatymas papildomas naujomis nuostatomis susijusiomis su: 1) *tekstų ir duomenų gavyba mokslinių tyrimų tikslais*; 2) *tekstų ir duomenų gavyba kitais tikslais*. Įstatyme dabar įtvirtinti turtinių teisių apribojimai išplečiami šiose srityse: 1) *naudojimas mokymo ir švietimo tikslais*; 2) *kultūros paveldo išsaugojimas* (bus padidintos galimybės naudotis autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių saugoma medžiaga švietimo, mokslinių tyrimų, duomenų analizės ir kultūros paveldo išsaugojimo tikslais. Naudojimo šiais tikslais išimtytys atnaujinamos ir pritaikomos prie technologinių pokyčių, kad suskaitmenintą medžiagą būtų galima naudoti internetu prieinamu būdu ir tarpvalstybiniu mastu).
- ✓ Įstatymas papildomas nauju straipsniu, reglamentuojančiu *išplėstinių licencijų teikimą* (užtikrinama geresnė tarpvalstybinė ir internetinė prieiga prie autorių teisių saugomo turinio. Naujas reglamentavimas padės didinti audiovizualinių kūrinių prieinamumą užsakomųjų vaizdo paslaugų platformose, sudarys geresnes sąlygas kūrinių ir kitų objektų, kuriais nebeprekiuojama, skaitmeninimui bei sklaidai ir padės užtikrinti, kad visi naudotojai, būdami visiškai tikri dėl savo veiksmų teisėtumo, galėtų internete platinti viešojoje erdvėje esančių meno kūrinių kopijas).
- ✓ Įstatymas papildomas nauju reglamentavimu, kuriuo *elektroninės spaudos leidėjams* suteikiama nauja teisė, susijusi su internetinių paslaugų teikėjų naudojimu elektroninių spaudos leidinių turiniu; sustiprinamos teisių turėtojų pozicijos derantis ir reikalaujant atlygio už jų turinio naudojimą *turinio dalijimosi interneto paslaugų teikėjų* svetainėse, į kurias turinį kelia naudotojai; kuriais užtikrinami skaidrumo bei tinkamo atlyginimo autoriams ir atlikėjams reikalavimai.
- ✓ Siūloma įtvirtinti naują teisinį reguliavimą individualių sutartinių santykių srityje bei papildyti esamą, susijusį su autorių ir atlikėjų turtinių teisių perdavimu, licencijų suteikimu, autorinėmis ir kitomis sutartimis, ir nustatyti šias autorių ir atlikėjų sutartines teises: 1) *gauti tinkamą ir proporcingą atlygį*; 2) *gauti informaciją apie panaudojimą ir pajamas*; 3) *reikalauti papildomo atlyginimo*, kai iš pradžių sutartas atlygis, palyginus su vėlesnėmis gautomis pajamomis, tampa neproporcingai mažas; 4) *nutraukti ar pakeisti sutartį, kai kūrinys ar gretutinių teisių objektas nenaudojamas*; 5) *į alternatyvų ginčų sprendimą*. Autoriams ir atlikėjams siūloma galimybė turėti *teisę reikalauti papildomo atlygio* iš subjekto, su kuriuo jie sudarė sutartį dėl savo teisių naudojimo, arba tokio subjekto teisių perėmėjo, kai iš pradžių sutartas atlygis pasirodė esąs neproporcingai mažas, palyginus su visomis vėlesnėmis susijusiomis pajamomis, gautomis iš kūrinių naudojimo ar atlikimo.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas įgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 84.5 papunkčio „Efektyvi autorinio turinio apsauga skaitmeninėje erdvėje“ nuostatas.

Derinimas:

- Projektas apsvartytas Tarpinstituciniuose pasitarimuose (2021-11-09 ir 2021-12-14) ir patikslintas (Projekto nuostatų įsigaliojimo terminas - 2022 m. balandžio 1 d.).

Dalykinio vertinimo išvada:

- ✓ Siūloma svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Nomeda Poderienė

Nomeda Poderienė, tel. +37070661816, el. p. nomeda.poderiene@lrv.lt